

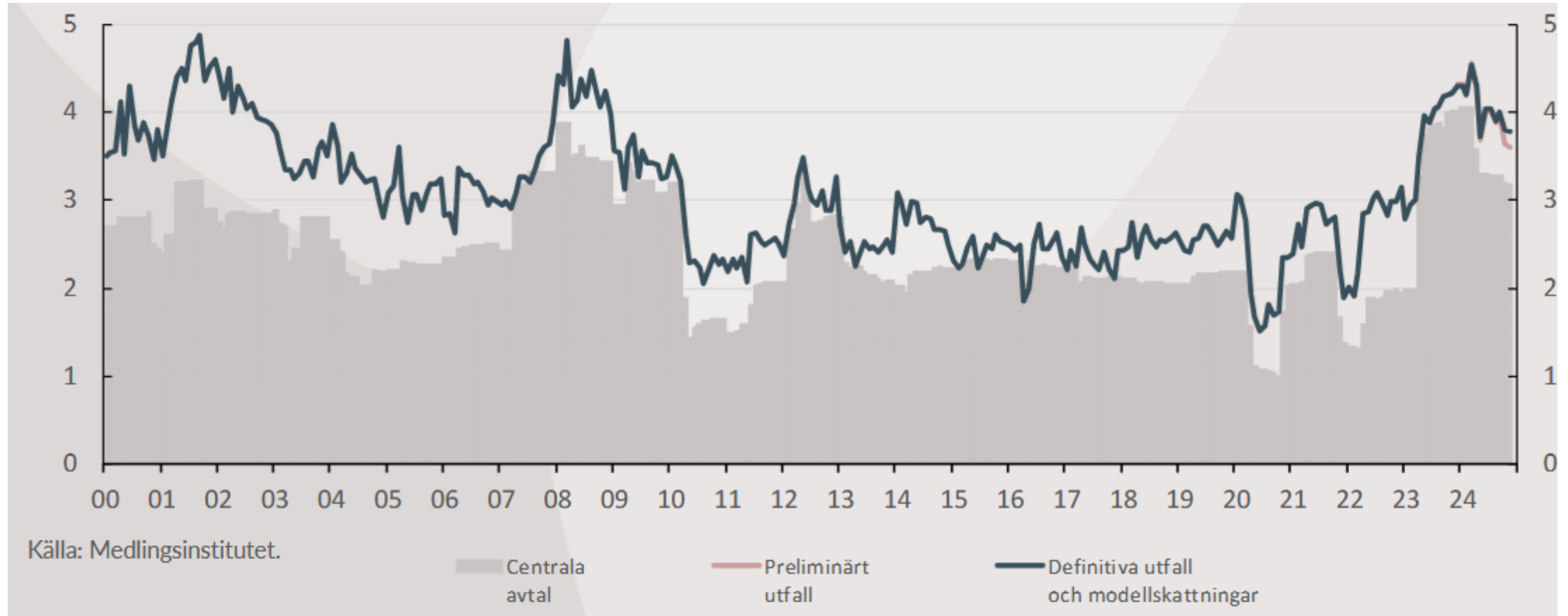
Reflektioner om avtalsrörelsen 2025

Lars Calmfors

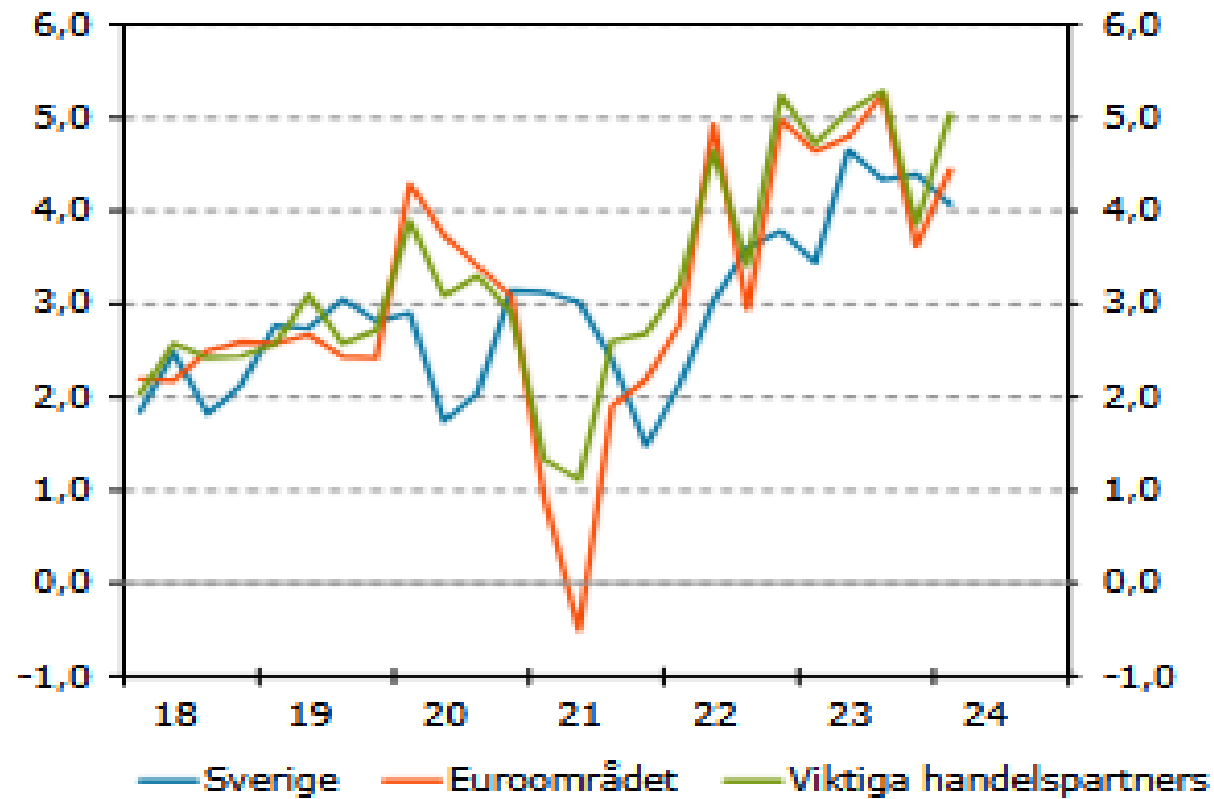
SNS

21/2-2025

Nominella löneökningar, procent

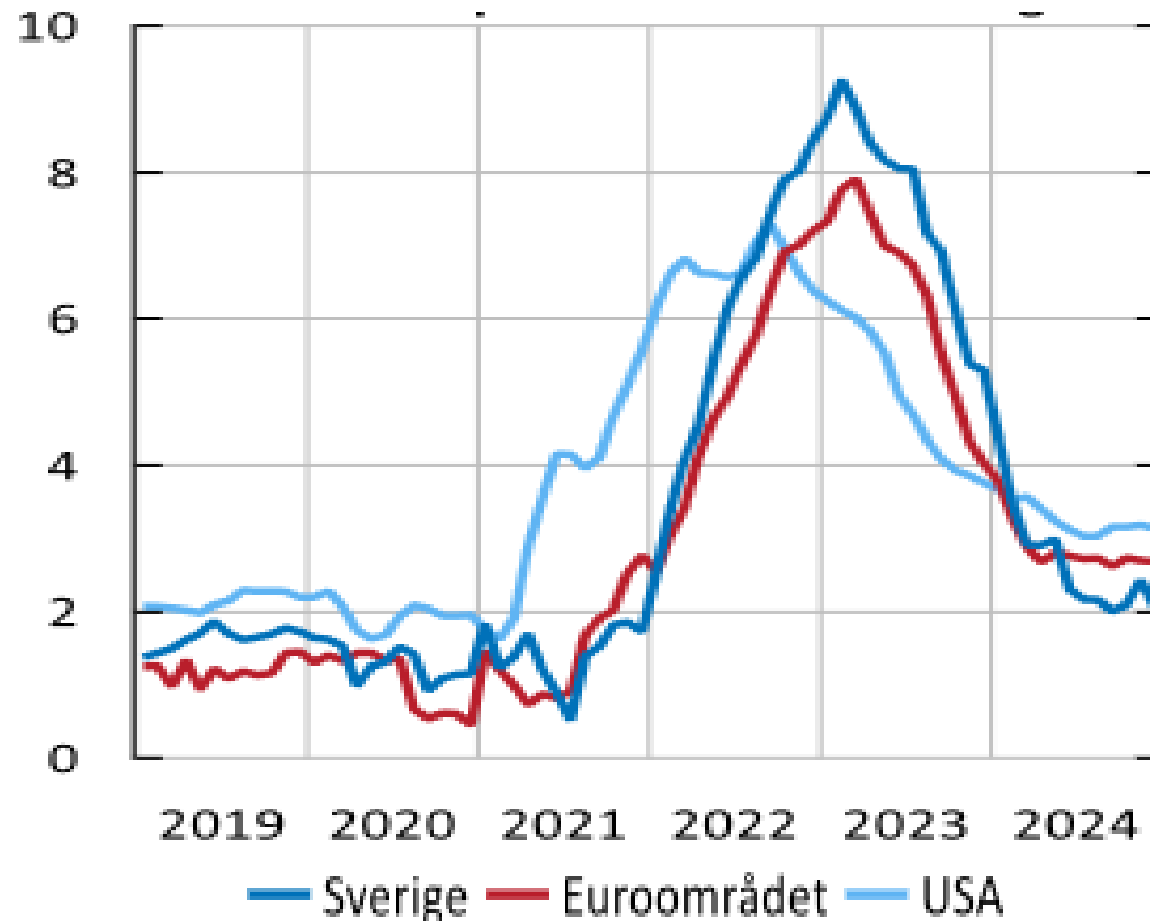

Årlig timlöneökning, procent

Källa: Konjunkturinstitutet

Årlig procentuell förändring, konsumentpriser exklusive energi

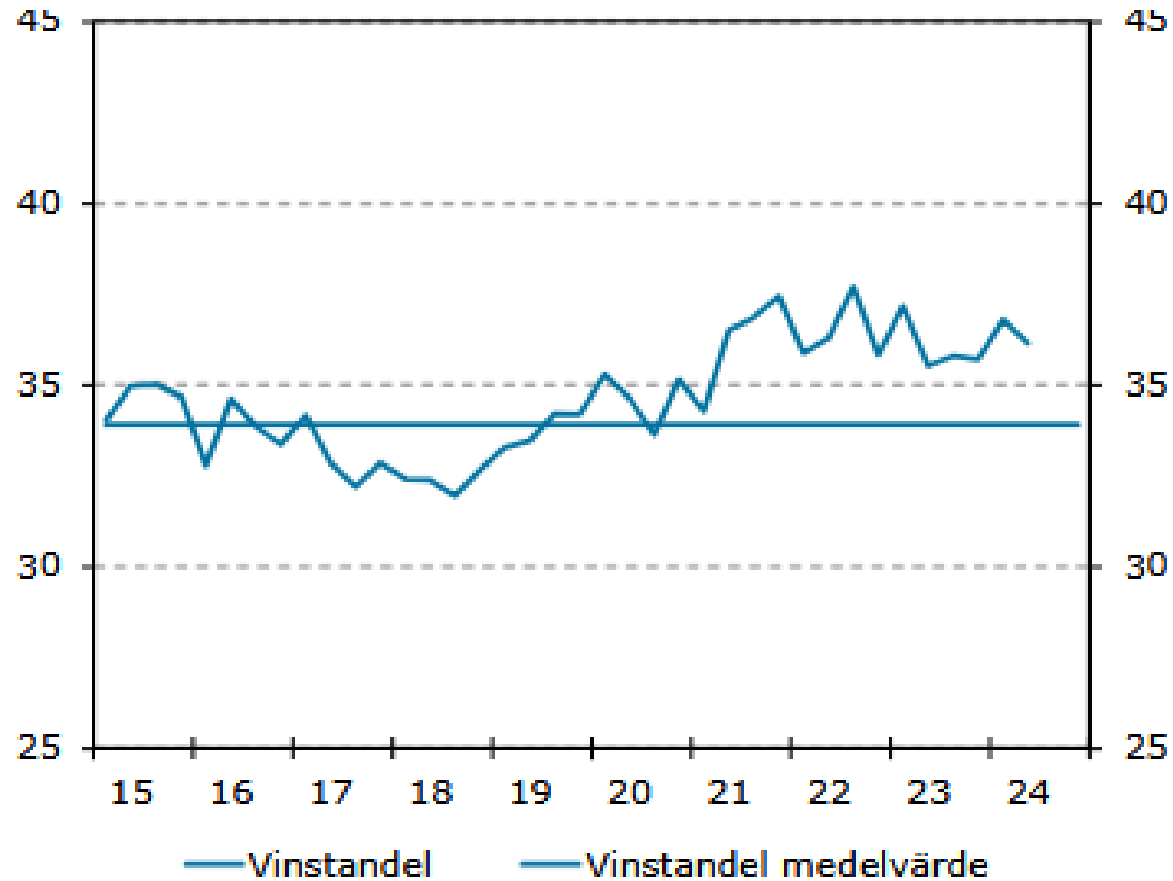
Källa: Riksbanken

Procentuell förändring konsumentreallön, 2020Q4 – 2024Q1

	Näringslivet	Tillverkning	Tjänster
Sverige	-6,8	-6,3	-6,0
Euroområdet	-5,2	-6,1	-4,1
Viktiga handelspartner	-4,8	-5,1	-4,0

Källa: Konjunkturinstitutet

Vinstandel i näringslivet, procent av förädlingsvärde

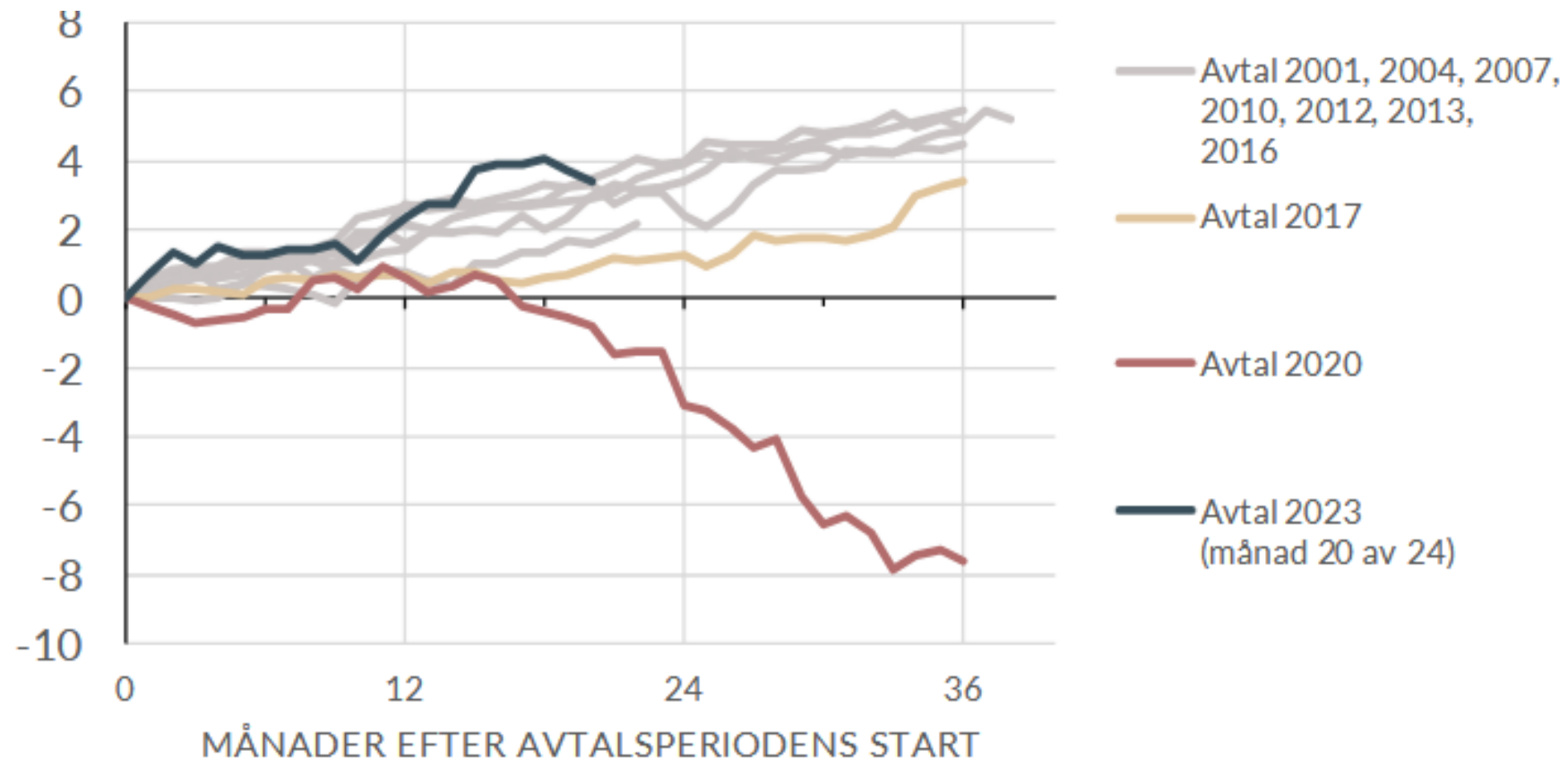

Källa: Konjunkturinstitutet

Rörelsemarginal och vinstandel

- Rörelsemarginal = $\text{Bruttovinst} / \text{Bruttoproduktionsvärde}$
- Vinstandel = $\text{Bruttovinst} / \text{Förädlingsvärde}$
- Företagen strävade efter att hålla uppe *rörelsemarginalen* när priserna på insatsvaror ökade.
- Även om det inte lyckades, så höjdes försäljningspriserna så mycket att *vinstandelen* ökade
- Detta skulle kunna ses som att löntagarna fick bära den största delen av bördan av högre priser på insatsvaror
- Samtidigt motverkades sysselsättningsfallet

Reallöneförändring under olika avtalsperioder, procent

Källa: Medlingsinstitutet

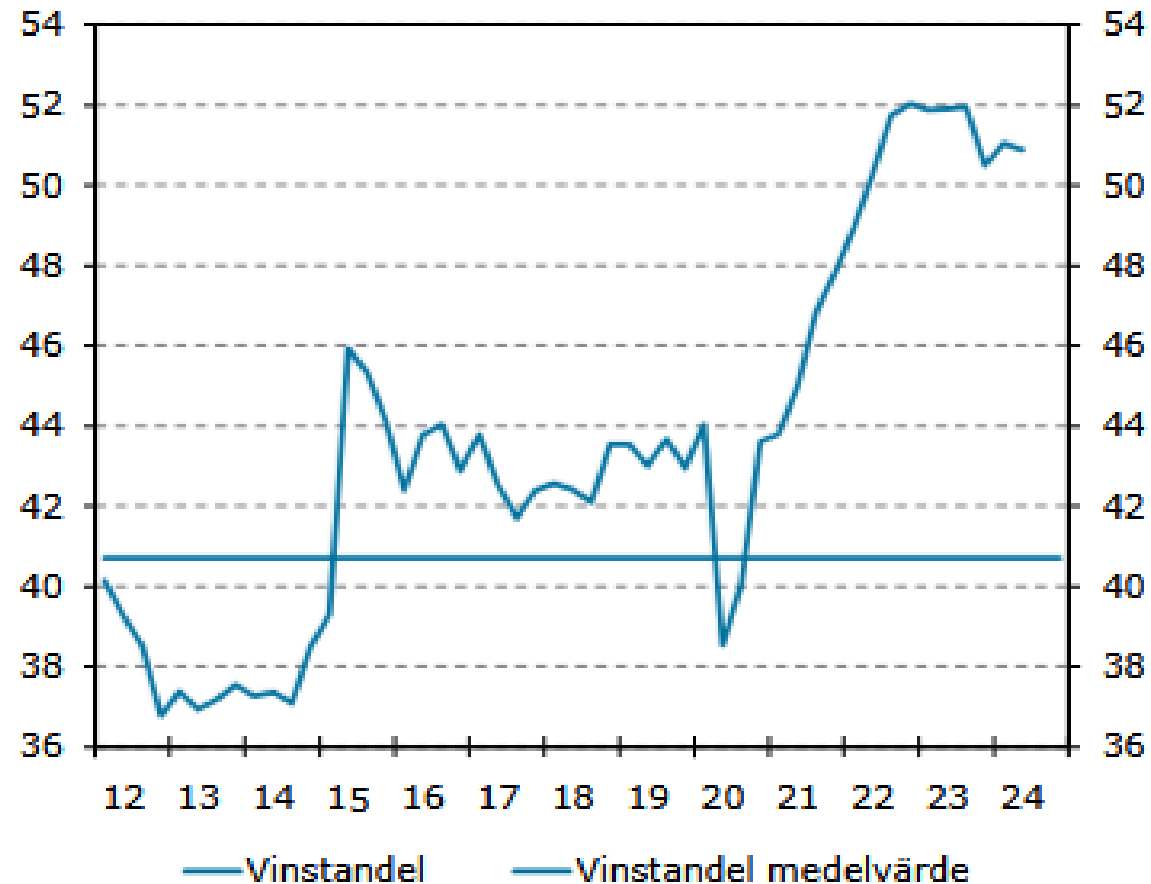
Lönekostnadsökningarna framöver

- Konjunkturinstitutet lönebildningsrapport
 - Produktivitetsökning: 1,6 procent
 - Förädlingsvärdeprisökning: 1,9 procent
 - Nominell löneökning på $1,6 + 1,9 = 3,5$ procent håller den långsiktiga vinstandelen konstant
 - Reallöneökning: $3,5 - 2,0 = 1,5$ procent
- Ytterligare cirka fyra år att återta reallönetappet

Industrifackens lönekostnadskrav

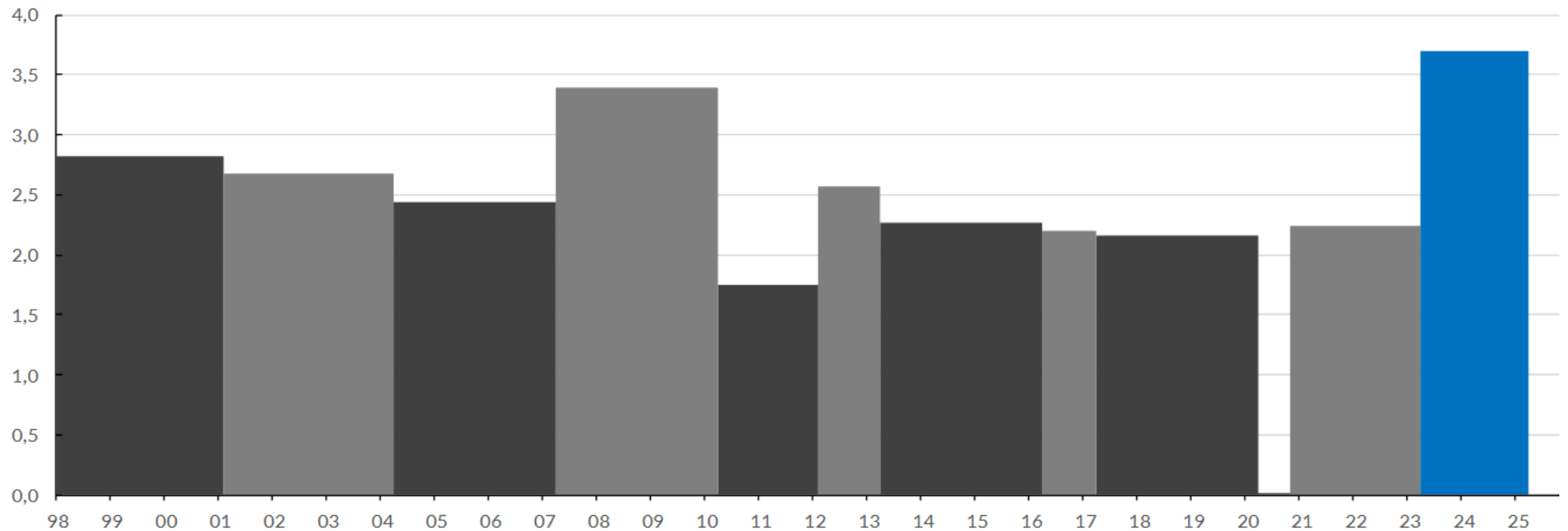
- 4,2 procent
- Lägg till löneglidning på cirka en halv procentenhet
- Verkar i riktning mot minskning av vinstandelen
- Rimligt från fördelningssynpunkt...
- ...men högre arbetslöshet än med oförändrad vinstandel

Vinstandel i tillverkningsindustrin, procent av förädlingsvärde

Källa: Konjunkturinstitutet

Industrimärket under olika avtalsperioder, procent per år

Källa: Medlingsinstitutet

Andra aspekter på avtalen

- **LO:** Krav på låglönesatsningar
 - Riskerar förvärra obalansen mellan utbud av lågutbildad arbetskraft och efterfrågan på den
- **Teknikarbetsgivarna:** Avveckling av avtal om arbetstidsförkortning inför eventuell lagstiftad arbetstidsförkortning
 - Svårt se aktualitet nu

Principiellt om industrins märkessättning

- Liknande system med lönenormering av industrin som representant för den internationellt konkurrensutsatta sektorn i alla de nordiska länderna
- Diskussion om de utmaningar som demografin innebär
 - Omallokering av arbetskraft från den internationellt konkurrensutsatta sektorn till välfärdstjänster
- Utmaningar för industrins lönenormering
 - Allmänna löneökningar så att sysselsättningen minskar i den internationellt konkurrensutsatta sektorn
 - Relativlönehöjningar i offentlig sektor

Handelsbalans, procent av BNP

	<i>2000–09</i>	<i>2010–19</i>	<i>2020–23</i>
<i>Denmark</i>	4.8	6.1	7.5
<i>Finland</i>	5.7	-0.6	-0.7
<i>Sweden</i>	6.1	3.7	3.9
<i>Norway</i>	15.1	7.3	15.3

Löneökningar i privat och offentlig sektor

Källa: Medlingsinstitutet

Relativlöner i offentlig sektor och arbetskraftens allokering

- **Sverige:** Försök att höja relativlönerna genom sifferlösa avtal
- **Norge:** Petroleumsektorn kommer att krympa
- **Finland:** 5 procentenheters högre löneyft i kommunsektorn än ”allmänna linjen” 2023–2027
- **Danmark:** Extra budgettillskott till kommunsektorn (0,25 procent av BNP) och extra löneyft i välfärdssektorn utöver kollektivavtalen 2024–2026 enligt särskild trepartsöverenskommelse
- **Grundproblem:** Hur kombinera flexibilitet med ansvarsfull lönenormering?